Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2016. gada 21. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Muitas savienība — Kopienas Muitas kodekss — 29. panta 1. punkta d) apakšpunkts — Muitas vērtības noteikšana — Regula (EEK) Nr. 2454/93 — 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts — Jēdziens "saistītās personas" muitas vērtības noteikšanai — Radniecības attiecības starp pircēja statusā esošu fizisku personu un pārdevējas sabiedrības amatpersonu

Lieta C-430/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākā tiesa (Latvija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 12. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 19. septembrī, tiesvedībā

Valsts ieņēmumu dienests

pret

Artūru Stretinski.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] (referents), E. Levits un M. Bergere [*M. Berger*],

ģenerāladvokāts: P. Mengoci [*P. Mengozzi*]

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza

— Latvijas valdības vārdā – I. Kalniņš un I. Ņesterova, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – A. Sauka un *L. Grønfeldt*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 15. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – latviešu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Komisijas 1993. gada 2. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV L 253, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 2. nod., 6. sēj., 3. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 1999. gada 8. janvāra Regulu (EK) Nr. 46/1999 (OV L 10, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 2. nod., 9. sēj., 65. lpp.; turpmāk tekstā – "Regula Nr. 2454/93"), 143. panta 1. punkta h) apakšpunktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Valsts ieņēmumu dienestu un A. Stretinski jautājumā par to, kā nosakāma muitas vērtība tādu preču gadījumā, kas laišanai brīvā apgrozībā Eiropas Savienības teritorijā ievestas no Amerikas Savienotajām Valstīm.

Atbilstošās tiesību normas

Muitas kodekss

3 Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulas (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV L 302, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 2. nod., 4. sēj., 307. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Regulu (EK) Nr. 82/97 (OV 1997, L 17, 1. lpp.; Īpašais izdevums latviešu valodā, 2. nod., 8. sēj., 79. lpp.; turpmāk tekstā – "Muitas kodekss"), II sadaļā ir 3. nodaļa "Preču muitas vērtība", kurā ietilpst šā kodeksa 28.–36. pants.

4 Saskaņā ar Muitas kodeksa 29. panta 1. un 2. punktu:

"1. Ievestu preču muitas vērtība līdzinās darījuma vērtībai, tas ir, cenai, kas ir faktiski samaksāta vai maksājama par precēm, pārdodot tās izvešanai uz Kopienas muitas teritoriju, kas vajadzības gadījumā ir precizēta saskaņā ar 32. un 33. pantu, ar nosacījumu, ka:

[..]

d) pircējs un pārdevējs nav saistīti vai – ja pircējs un pārdevējs ir saistīti – darījuma vērtība ir pieņemama muitas vajadzībām saskaņā ar 2. punktu.

2.

a) Nosakot, vai darījuma vērtība ir pieņemama 1. punkta nozīmē, pircēja un pārdevēja savstarpējā saistība pati par sevi nav pietiekams pamats uzskatīt darījuma vērtību par nepieņemamu. Vajadzības gadījumā ir jāpārbauda pārdošanas apstākļi un darījuma vērtība ir jāpieņem, ja savstarpējā saistība nav ietekmējusi cenu. Ja deklarētāja sniegtās informācijas vai cita iemesla dēļ muitas dienestiem ir pamats uzskatīt, ka savstarpējā saistība ir ietekmējusi cenu, [tie] dara zināmu deklarētājam pamatojumu un nodrošina tam pienācīgas iespējas sniegt paskaidrojumu. Pēc deklarētāja pieprasījuma, pamatojumu paziņo rakstveidā.

b) Pārdošanā starp saistītām personām darījuma vērtība ir jāpieņem un preces jānovērtē saskaņā ar 1. punktu, ja deklarētājs uzrāda, ka šāda vērtība cieši līdzinās vienai no šādām tajā pašā vai aptuveni tajā pašā laikā pastāvošajām vērtībām:

i) vērtībai, kas ir tādu pašu vai līdzīgu preču pārdošanas darījumam izvešanai uz Kopienu starp nevienā konkrētā gadījumā nesaistītiem pircējiem un pārdevējiem;

ii) vienādu vai līdzīgu preču muitas vērtībai, kā noteikts saskaņā ar 30. panta 2. punkta c) apakšpunktu;

iii) vienādu vai līdzīgu preču muitas vērtībai, kā noteikts saskaņā ar 30. panta 2. punkta d) apakšpunktu.

Piemērojot iepriekš minētās pārbaudes, pienācīga vērība jāpievērš uzrādītajām atšķirībām tirdzniecības raksturā, apjomā, 32. pantā uzskaitītajos elementos un pārdevēja izmaksām pārdošanā, ja pārdevējs un pircējs nav saistīti un gadījumos, kad pārdevējs un pircējs ir saistīti, bet pārdevējam šādas izmaksas pārdošanā neparādās.

c) Pārbaudes, kas minētas b) apakšpunktā, izmanto vienīgi pēc deklarētāja ierosinājuma un vienīgi salīdzināšanas nolūkos. Minētais apakšpunkts neļauj piemērot alternatīvas darījumu vērtības."

5 Šā kodeksa 30. pantā ir paredzēts:

"1. Ja muitas vērtību nevar noteikt saskaņā ar 29. pantu, tā ir jānosaka, secīgi piemērojot 2. punkta a), b), c) un d) apakšpunktu līdz pirmajam apakšpunktam, pēc kura to var noteikt [..]

2. Muitas vērtība, ko nosaka saskaņā ar šo pantu, ir:

a) darījuma vērtība vienādām precēm, kas pārdotas izvešanai uz Kopienu un izvestas tajā pašā vai aptuveni tajā pašā laikā, kad novērtējamās preces;

b) darījuma vērtība līdzīgām precēm, kas pārdotas izvešanai uz Kopienu un izvestas tajā pašā vai aptuveni tajā pašā laikā, kad novērtējamās preces;

c) vērtība, kas balstās uz vienas vienības cenu, par kādu vienādas vai līdzīgas ievestās preces tiek pārdotas Kopienā vislielākajā kopapjomā personām, kas nav saistītas ar pārdevēju;

d) izskaitļotā vērtība, ko veido šādu lielumu summa:

— ievesto preču ražošanā izmantoto materiālu un izgatavošanas vai citu pārstrādes darbību cena vai vērtība,

— peļņas un vispārīgo izdevumu summa, kas vienāda ar summu, kas parasti parādās, pārdodot tāda paša veida vai tipa preces kā novērtējamās, kuras izvešanai uz Kopienu izgatavo izvedējas valsts ražotāji,

— 32. panta 1. punkta e) apakšpunktā minēto priekšmetu cena vai vērtība.

[..]"

6 Minētā kodeksa 31. pantā ir noteikts:

"1. Ja ievestu preču muitas vērtību nevar noteikt saskaņā ar 29. vai 30. pantu, to nosaka, pamatojoties uz Kopienā pieejamiem datiem, izmantojot pieņemamus līdzekļus, kas atbilst principiem un vispārīgiem noteikumiem, kas ietverti:

— Nolīgumā par Vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību VII panta piemērošanu no 1994. gada,

— Vispārējās vienošanos par tarifiem un tirdzniecību VII pantā no 1994. gada

un

— šās nodaļas noteikumos.

[..]”

Regula Nr. 2454/93

7 Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punktā ir noteikts:

“[Muitas kodeksa] 3. nodaļas II sadaļā [II sadaļas 3. nodaļā], kā arī šajā sadaļā personas uzskata par saistītām tikai tad, ja:

a) kāda persona ir citas personas uzņēmuma valdes loceklis vai administratīvs vadītājs;

b) personas ir juridiski atzīti uzņēmējdarbības partneri (komercsabiedrību biedri);

c) personas ir darba devējs un darba ņēmējs;

d) kādai personai tieši vai netieši pieder, tā kontrolē vai tur 5 % vai vairāk abu tādu personu nesamaksātās balss akcijas vai daļas;

e) viena no personām tieši vai netieši kontrolē otru;

f) abas personas tieši vai netieši kontrolē kāda trešā persona;

g) abas personas kopā tieši vai netieši kontrolē kādu trešo personu; vai

h) personas ir vienas ģimenes locekļi. Par vienas ģimenes locekļiem uzskata tikai tādas personas, kuru starpā pastāv šāda radniecība:

[..]

— brālis un māsa vai pusbrālis un pusmāsa;

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

8 Laikā no 2008. līdz 2010. gadam A. Stretinskis importēja no ASV lietotus apģērbus to laišanai brīvā apgrozībā Savienības teritorijā. Vienotajos administratīvajos dokumentos, ko A. Stretinskis tālab noformēja, šo preču muitas vērtību viņš esot aprēķinājis atbilstoši darījuma vērtības metodei, pamatojoties uz kopcenu, kas norādīta *Latcars LLC* un *Dexter Plus LLC* (turpmāk tekstā kopīgi sauktas – “pārdevējas sabiedrības”) iesniegtajos rēķinos, kā arī izmaksām, kas saistītas ar to piegādi ar jūras transportu.

9 Izvērtējis A. Stretinska iesniegtos dokumentus un veicis viņa saimnieciskās darbības vietas apsekošanu, Valsts ieņēmumu dienests pauda šaubas par šādi deklarēto vērtību pareizību tostarp tāpēc, ka pārdevēju sabiedrību direktors ir A. Stretinska brālis. Uzskatīdams, ka viņi ir saistītās personas Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē, 2010. gada 22. jūlija lēmumā Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz Muitas kodeksa 31. pantu, noteica preču muitas vērtību no jauna.

10 A. Stretinskis iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par šā lēmuma atcelšanu. Minētā tiesa šo pieteikumu noraidīja.

11 Lietu apelācijas kārtībā izskatījusī Administratīvā apgabaltiesa A. Stretinska pieteikumu apmierināja. Tā tostarp nosprieda, ka Valsts ieņēmumu dienesta šaubas par attiecīgo preču deklarēto vērtību pareizību nav pietiekami pamatotas, jo – tādos apstākļos kā pamatlietā esošie – radniecības attiecības Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē varētu tikt atzītas tikai gadījumā, ja A. Stretinska brālis būtu bijis pārdevēju sabiedrību īpašnieks, taču to šis dienests neesot pārbaudījis.

12 Par šo spriedumu minētais dienests iesniedza kasācijas sūdzību, kurā tas tostarp norādīja, ka lietu apelācijas instancē izskatījušajai Administratīvajai apgabaltiesai esot bijis jāuzskata, ka A. Stretinskis un pārdevēju uzņēmumu direktors ir saistītās personas Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē.

13 Uzskatot, ka pamatlietas iznākums ir atkarīgs no Savienības tiesību interpretācijas, Augstākā tiesa nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts interpretējams tādējādi, ka tas attiecināms ne tikai uz situācijām, kad darījuma puses ir vienīgi fiziskās personas, bet arī uz situācijām, kad ģimenes vai radniecības attiecības pastāv starp darījuma puses – juridiskās personas – amatpersonu un citu darījuma pusi (fizisko personu) vai tās amatpersonu (juridiskās personas gadījumā)?

2) Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tiesai, kas izskata lietu, ir jāveic tālāks lietas apstākļu izvērtējums par patieso attiecīgās fiziskās personas ietekmi juridiskajā personā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

14 Ar saviem jautājumiem, kas izvērtējami kopīgi, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pircējs, kas ir fiziska persona, un pārdevējs, kas ir juridiska persona, kuras amatpersona ir šā pircēja brālis, ir uzskatāmi par saistītām personām Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

15 Ievadam jāatgādina šā kodeksa 29. panta 1. punktā noteiktais, ka ievestu preču muitas vērtība principā atbilst to darījuma vērtībai, tas ir, cenai, kas ir faktiski samaksāta vai maksājama par precēm, pārdodot tās izvešanai uz Savienības muitas teritoriju.

16 Tomēr no šā kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta un 2. punkta izriet, ka gadījumā, ja pircējs un pārdevējs ir saistīti, darījuma vērtība ir pieņemama tikai tik lielā mērā, cik šīs attiecības nav ietekmējušas pārdošanu cenu.

17 Šajā ziņā Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punktā ir izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad Muitas kodeksa 29. panta piemērošanas vajadzībām personas uzskatāmas par saistītām.

18 Saskaņā ar Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunktu par saistītām tiek uzskatītas konkrēti personas, kas ir vienas ģimenes locekļi. Šajā tiesību normā, kas arī formulēta ierobežojoši, ir noteikts, ka par vienas ģimenes locekļiem uzskata tikai tādas personas, “kuru starpā pastāv [kādas no tajā minētajām radniecības attiecībām]”. Šo pēdējo vidū ir arī brāļu un māsu attiecības.

19 No Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta formulējuma izriet, ka šajā tiesību normā minētās attiecības ir starp fiziskām personām, taču pamatlietā attiecīgo preču pārdevējs ir juridiska persona.

20 Tomēr jāuzsver, ka Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir tiesību norma, ar kuru piemēro Muitas kodeksa II sadaļas 3. nodaļu "Preču muitas vērtība", kurā savukārt ietilpst šā kodeksa 29. pants.

21 Tāpēc Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir jāinterpretē, ņemot vērā šo tiesību normu uzbūvi, kā arī mērķi.

22 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesas pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka ar muitas novērtējumu saistītais Savienības regulējums ir vērsts uz to, lai izveidotu taisnīgu, vienotu un neitrālu sistēmu, kas izslēdz patvaļīgu vai fiktīvu muitas vērtību izmantošanu (spriedums *Christodoulou* u.c., C-116/12, EU:C:2013:825, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 Vienlīdz jānorāda, ka, lai arī Muitas kodeksa 29. pantā ir noteikts, ka ievestu preču muitas vērtība principā atbilst to darījuma vērtībai, šā panta 1. punkta d) apakšpunkta un 2. punkta mērķis ir nodrošināt, lai muitas vērtība atspoguļotu ievesto preču patieso saimniecisko vērtību un nebūtu patvaļīga vai fiktīva (šajā ziņā skat. spriedumus *Mitsui & Co. Deutschland*, C-256/07, EU:C:2009:167, 20. punkts, kā arī *Christodoulou* u.c., C-116/12, EU:C:2013:825, 39. un 40. punkts). Tālab muitas iestādes ir tiesīgas pārbaudīt deklarētāja norādīto cenu un to noraidīt, ja tās uzskata, ka šo cenu ir ietekmējušas darījuma pušu starpā esošās attiecības (spriedums *Carboni e derivati*, C-263/06, EU:C:2008:128, 37. punkts).

24 Šajā ziņā Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punktā ir atbilstoši Muitas kodeksa 29. panta 2. punkta a) apakšpunktam uzskaitītas situācijas, kurās attiecīgo preču pārdošanas cenu var iespējami ietekmēt darījuma pušu starpā esošās attiecības.

25 Saskaņā ar minētās regulas 143. panta 1. punkta h) apakšpunktu tā tas ir tostarp tad, kad minētās puses ir vienas ģimenes locekļi.

26 Taču risks, ka ievesto preču pārdošanas cenu ietekmē radniecības attiecībās esošas personas, eksistē vienlīdz tad, kad pārdevējs ir juridiska persona, kurā kāds pircēja radinieks spēj ietekmēt pārdošanas cenu par labu šim pēdējam.

27 Šajos apstākļos, ievērojot šā sprieduma 22. un 23. punktā atgādinātos muitas vērtības noteikšanas jomā esošā Savienības tiesiskā regulējuma mērķus, ja tas, ka pircējs un pārdevējs var tikt uzskatīti par saistītām personām Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē, būtu automātiski izslēdzams tāpēc, ka viena no pirkuma līguma pusēm ir juridiska persona, tiktu apdraudēta Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta lietderīgā iedarbība. Proti, tādā gadījumā muitas iestādēm tiktu liegta iespēja saskaņā ar Muitas kodeksa 29. panta 2. punkta a) apakšpunktu pārbaudīt attiecīgās pārdošanas apstākļus, lai arī ir pamats prezumēt, ka ievesto preču darījuma vērtību iespējami varēja ietekmēt pircēja un kādas pārdevējai juridiskajai personai piederīgas personas starpā esošās radniecības attiecības.

28 Tāpēc uzskatāms, ka gadījumā, kad – tādos apstākļos kā pamatlietā esošie – kāda fiziska persona spēj juridiskā personā ietekmēt ievesto preču pārdošanas cenu par labu pircējam, ar kuru to saista radniecības attiecības, tas, ka pārdevējs ir juridiska persona, neliedz iespēju šo preču pircēju un pārdevēju uzskatīt par saistītiem Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

29 Būtiski apstākļi, kas muitas iestādēm jāņem vērā, lai novērtētu, vai pircēja radiniekam piemīt šāda spēja pārdevējā, juridiskajā personā, ir šā radinieka veiktās funkcijas attiecīgajā juridiskajā personā vai attiecīgajā gadījumā – apstāklis, ka šis radinieks ir vienīgais, kas tur veic kādu darbību.

30 Tātad kompetentajām muitas iestādēm atbilstoši Muitas kodeksa 29. panta 2. punkta a) apakšpunktam vajadzības gadījumā ir jāpārbauda attiecīgās pārdošanas apstākļi un jāpieņem darījuma vērtība tik lielā mērā, cik tādas attiecības kā pamatlietā aplūkotās nav ietekmējušas ievesto preču pārdošanas cenu.

31 Ievērojot visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2454/93 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pircējs, kas ir fiziska persona, un pārdevējs, kas ir juridiska persona, kurā šā pircēja radinieks faktiski spēj ietekmēt šo preču pārdošanas cenu par labu šim pircējam, ir uzskatāmi par saistītām personām Muitas kodeksa 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

Tiesāšanās izdevumi

32 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Komisijas 1993. gada 2. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 1999. gada 8. janvāra Regulu (EK) Nr. 46/1999, 143. panta 1. punkta h) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pircējs, kas ir fiziska persona, un pārdevējs, kas ir juridiska persona, kurā šā pircēja radinieks faktiski spēj ietekmēt šo preču pārdošanas cenu par labu šim pircējam, ir uzskatāmi par saistītām personām Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulas (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Regulu (EK) Nr. 82/97, 29. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

[Paraksti]